

2003-2023-CÜ İLLƏRDƏ ŞAMAXIDA İDMANIN İNKİŞAFI

Zərifə Cavadova

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
cavadova.zerife@mail.ru

***Açar sözlər:** İlham Əliyev, Şamaxı, idman, sağlamlıq, inkişaf*

Əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş istər daxili, istərsə də xarici siyasət sahəsindəki yolu uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev digər sahələrdə olduğu kimi bölgələrimizdə idmanın inkişafı sahəsində uğurlar qazanılmasına nail olmuşdur. Hələ vaxtilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin diqqəti və dəstəyi ilə idman sahəsində ardıcıl və məqsədyönlü işlər görülmüş, bir sıra qərarlar qəbul edilmişdir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə, o cümlədən bölgələrimizdə idmanın inkişafı sahəsində mühüm müvəffəqiyyətlər əldə olunmuşdur. Məqalədə Şamaxıda idmanın inkişafına aparan uğurlu yol - idman komplekslərinin inşası və idmançı gənclərə olan münasibət, onların müxtəlif yarışmalarda nailiyyətləri Prezident İlham Əliyevin bu sahəyə olan qayğısı kimi dəyərləndirilmişdir. Məhz bunun nəticəsidir ki, Şamaxıda məşhur idmançılar yetişmiş və bu gün də bu iş davam etməkdədir.

РАЗВИТИЕ СПОРТА В ШАМАХЕ В 2003-2023 ГГ

Зарифа Джавадова.

***Ключевые слова:** Ильхам Алиев, Шемахи, спорт, здоровье, развитие*

Президент Ильхам Алиев, успешно продолживший путь, заложенный великим лидером Гейдаром Алиевым в области внутренней и внешней политики, а также в других областях, добился успехов в сфере развития спорта в наших регионах. Еще при внимании и поддержке общенационального лидера Гейдара Алиева была проведена последовательная и целенаправленная работа в области спорта, принят ряд решений проблем в этой области. Под руководством Президента Ильхама Алиева достигнуты важные успехи в сфере развития спорта в нашей стране, в том числе в Шемахинском регионе. В статье прослеживается забота Президента Ильхама Алиева в сфере развития спорта в Шемахинском регионе. Прослеживаются успешные пути,

ведущие к развитию спорта в Шемахе, как строительство спортивных комплексов и отношение к юным спортсменам, их достижениям на различных соревнованиях. Президентская забота и внимание к развитию спорта в Шемахе способствовала тому, что в этом регионе выросли знаменитые спортсмены. Работа в этом направлении продолжается и сегодня.

DEVELOPMENT OF SPORTS IN SHAMAKHI IN 2003-2023

Zarifa Javadova

Key world: Ilham Aliyev, Shamakhi, sports, health, development

"Mr. President Ilham Aliyev, who has successfully continued the path laid by the Great Leader Heydar Aliyev, both in the fields of domestic and foreign policy, has also achieved significant successes in sports as well as in other areas. Goal-oriented work has been carried out, and several laws have been adopted. The attention and focus on this field have been successfully implemented in the activities of Ilham Aliyev since his election as President. Under his leadership, important successes have been achieved in the development of sports in our country, including in the regions. As in all regions of Azerbaijan, in Shamakhi, the construction of sports complexes and the growing support for young athletes demonstrate the increasing concern for this field. As a result, famous athletes have emerged from Shamakhi, and this work continues to this day."

İdman sahəsində qazanılan nailiyyətlər ölkəmizin ümumi inkişaf səviyyəsini, iqtisadi potensialını müəyyənləşdirən vacib meyarlardan biri kimi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Çünki bu sahədə əldə olunan uğurlar ölkəmizin inkişafı ilə paralellik təşkil edir. Məlumdur ki, bəşəriyyəti birləşdirən əsas dəyərlərdən biri kimi idman sağlam düşüncəli gələcək nəslin formalaşmasında mühüm rol oynayan amildir. Respublikamızda idmana böyük diqqət verilməsi hələ Ulu Öndər Heydər Əliyev vaxtından böyük vüsət almışdı. Xalqımızın Ümummilli lideri Heydər Əliyev gənclərə, idmana, idmançılara daim diqqət göstərirdi. İdmançılarımızın beynəlxalq yarışlarda iştirakı və uğurlar əldə etməsi həmişə diqqət mərkəzində idi. Bu gün isə bu siyasət Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Azərbaycan bu gün dünyada idman dövləti kimi tanınır. İndi bizim idmançılarımız həm Avropa, həm dünya çempionatında, həm də olimpiya oyunlarında ölkəmizin bayrağını zirvələrə qaldırırlar. Bunlar içərisində respublikamızın bölgələrindən, o cümlədən Şamaxıdan da olan idmançılarımız vardır. Bu isə bir daha bölgələrdə, o cümlədən

qədim ticarət və mədəniyyət paytaxtı olmuş Şamaxıda da idmana olan qaygının təzahürləri deməkdir. Şamaxıda idman komplekslərinin, şahmat, güləş məktəblərinin tikilməsi, futbol meydançalarının yaradılması idmanda son illər ərzində əldə edilmiş uğurlar rayon idmançılarına göstərilən diqqət və qaygının bariz nümunəsidir.

Ölkəmizdə idman sahəsində yaranan münasibətləri tənzimləmək, bununla əlaqədar dövlət siyasətini müəyyənləşdirmək, bədən tərbiyəsi və idmanla hər kəsin məşğul olmaq hüququnu təmin etmək məqsədilə hələ Ümummilli lider Heydər Əliyevin prezidentliyi dövründə 1997-ci ildə “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında “Azərbaycan Respublikasının qanunu qəbul edilmişdir. 03 fevral 2000-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti tərəfindən 258 sayılı qərarla “Bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafının Dövlət Proqramı” qəbul olunmuşdur. Ümumiyyətlə, bəhs olunan dövrdə Azərbaycanda idman sahəsi intibah dövrünə qədəm qoymuş, ölkədə bədən tərbiyəsi və idman geniş vüsət almışdı, respublikamız beynəlxalq Olimpiya hərəkətinə qoşulmuş, bu sahədə sistemli şəkildə işlər görülmüşdü. Azərbaycanın bütün bölgələrində, ucqar rayonlarında belə müxtəlif idman növləri ilə məşğul olmaq üçün mövcud şərait yaradılmışdı. Bu qanun və qərarın icrası ilə əlaqədar olaraq Şamaxı rayonunda xeyli işlər həyata keçirilmişdir. Belə ki, ənənəvi olaraq İcra Hakimiyyəti, Gənclər, İdman və Turizm idarəsi, Təhsil şöbəsinin təsdiq etdiyi əsasnaməyə uyğun olaraq məktəblilərin 2002-2003-cü tədris ili üçün 8 idman növü üzrə il boyu idman spartakiadası keçirilmişdir. Şamaxıda idmanın sərbəst güləş, sambo, cüdo, Milli İdman Oyunları, taykvando, futbol, valeybol, yüngül atletika və şahmat növləri üzrə rayon birincilikləri və bir çox idman növləri üzrə respublika turnirləri keçirilmişdir. Keçirilən turnirlərdə Bakı, Sumqayıt, İsmayilli, Qobustan, Siyəzən, Qusar, Zaqatala, Agsu, Göyçay və s. rayonlarla yanaşı Rusiya Federasiyasının Dağıstan respublikasından da idmançılar iştirak etmişdir.

Cənab Prezident İlham Əliyevin 11 fevral 2004-cü il tarixli Fərmanı ilə təsdiq olunmuş “Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”ndan sonra Şamaxı əsil dinamik inkişaf mərhələsinə daxil olmuş, digər sahələrdə olduğu kimi idman sahəsində də mühüm uğurlar qazanılmışdır. Regionlarda, o cümlədən Şamaxıda idman və idmançılara olan diqqət və qaygının nəticəsi kimi 2003-cü ildən Şamaxıda Olimpiya Kompleksinin tikintisinin başlanması, şəxsən Cənab Prezidentin bu kompleksin açılışında iştirakı bunun bariz nümunəsidir. Ölkə Başçımız idman kompleksinin açılışında çıxış edərək demişdir: ”Bu kompleks şamaxılılar üçün tikilib, gənclər, idmançılar üçün tikilibdir. Burada ən yüksək dünya standartları nəzərdə tutulubdur. Böyük oyun zalı, üzgüçülük hovuzu, digər oyun meydançaları var, başqa obyektlər, tikililər var. Bir sözlə, dünyanın ən yüksək standartlarına cavab verən bu qurğu şamaxılılara xidmət edəcəkdir. Mən də çox şadam ki, biz buna

nail olduq. Çox şadam ki, Azərbaycanın gözəl diyarında, qədim Şamaxı torpagında bu gözəl memarlıq abidəsi ucaldılıbdır “[1, s. 73].

Məlumdur ki, Azərbaycanda idman vətənpərvərlik ruhunun daha da yüksəlməsində çox mühüm rol oynayır. Şamaxıda da vətənpərvər idmançıların yeni bir nəsli formalaşmışdır. Bu baxımdan da idmanın inkişaf etdirilməsinə diqqət, bu vacib sahəyə qayğı daha da artmaqdadır. Təbii ki, idmançıların öz səviyyələrini qaldıra bilməsi üçün də müvafiq şəraitin olması da vacib məsələlərdəndir. Bunun üçün Prezident İlham Əliyev qeyd etdiyi kimi, şərait “Təkcə Bakıda yox, Azərbaycanın hər bir yerində olmalıdır və Milli Olimpiya Komitəsi öz əməli, praktiki işləri ilə artıq bunu sübut edibdir. 2000-ci ildə bizim təşəbbüsümüzə başlamış bu quruculuq işləri indi çox gözəl nəticələrini verir. Azərbaycanın müxtəlif yerlərində gözəl, müasir idman kompleksləri istifadəyə verilir, insanların, gənclərimizin sərəncamına verilir ki, burada həm idmançılar yarışsın, eyni zamanda hər bir insan öz sağlamlığını möhkəmləndirə bilsin. Biz istəyirik ki, gənc nəsil fiziki və mənəvi cəhətdən sağlam olsun. Bunu etmək üçün idmanla məşğul olmaq çox vacibdir” [1, s. 74].

Dövlətin idmana, idmançılara göstərdiyi diqqət və qayısının nəticəsində Şamaxı idmançıları keçirilən spartakiada və idman yarışlarında fərqlənmiş, müvafiq yerlər tutmuş, təltiflərə layiq görülmüşdür. “Müxtəlif idman növləri üzrə rayon birincilikləri keçirilərək rayonun yığma komandası müəyyənləşdirilmiş və respublika birinciliklərində və turnirlərdə iştirak edərək mükafata layiq yerlər tutmuşlar. Belə ki, 01-11 yanvar 2004-cü il tarixində şahmat üzrə respublika birinciliyinin zona yarışında bir idmançımız Əfsanə Zaidova öz yaş qrupunda I yerə layiq görülərək final yarışında müvəffəqiyyətlə iştirak etmişdir. 21-25 yanvar 2004-cü il tarixində sambo üzrə Azərbaycan birinciliyində yeniyetmələr arasında Elgün İsmailov öz çəki dərəcəsində III yerə layiq görülmüş, gənclər arasında keçirilən Azərbaycan birinciliyində Faiq Atakişiyev isə III yerə layiq görülərək Azərbaycan kuboku yarışına vəsiqə qazanmışdır. 25-28 mart 2004-cü il tarixində taekvando idman növü üzrə keçirilən ümumrespublika çempionatında Elnur Ağayev öz çəki dərəcəsində III yerə layiq görülmüşdür. 07-09 iyun 2004-cü il tarixlərində gənclərin arasında Azərbaycan birinciliyində bir idmançımız Teymur Teymurov III yerə layiq görülmüşdür. 10-23 may 2004-cü ildə keçirilən yeniyetmələrin respublika oyunlarında Şamaxı rayon komandası 10 idman növü üzrə tam tərkibdə müvəffəqiyyətlə iştirak etmişdir. Həndbol idman növü üzrə final yarışında komandamız bütün rəqiblərinə qalib gələrək III yerə kifayətlənmişdir. Ümumilikdə, komandamız respublikanın şəhər və rayon komandaları arasında IV yeri tutaraq Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyinin Fəxri Fərmanına layiq görülmüşdür. 21-23 oktyabr 2004-cü il tarixlərində keçirilən “Azərbaycan Milli İdman Oyunları” üzrə XV spartakiadada Şamaxı rayon

komandası 9 idman növü üzrə tam tərkibdə iştirak edərək spartakiadada II yerə layiq görülmüş və müvafiq keçici kuboku qazanmışdır” [2, s.7].

Şamaxı rayon İcra Başçısı yanında Şuranın 23 fevral 2004-ci il tarixli 04 sayılı Şura iclasının qərarına əsasən I nömrəli əlavədə rayonun 2003-cü il yerli gəlir və xərclərinin illik icrası haqqında məlumatda qeyd olunur ki, “bədən tərbiyəsi və idman xərcləri plana əsasən 44000, icrası 43942 olmuş və icra 99,9 faiz təşkil etmişdir [3, s. 11].

Şamaxıda idmanın inkişafı üçün dövlət səviyyəsində hər cür şərait yaradılmaqla həm də bu sahəyə vəsait qoyuluşu, xərclər də xeyli artırılmışdır. Belə ki, “Şamaxı rayonunun 2004-cü il yerli gəlir və xərclərinin illik icrasının yerinə yetirilməsi haqqında məlumata əsasən bədən tərbiyəsi və idman xərcləri 58000,0 cümlədən icra 57962 yerinə yetirilməsi 99,9 faiz olmuşdur”[4, s. 10].

İdmanın digər növləri kimi sərbəst güləş növü üzrə də idmançılarımız mühüm ugurlara imza atmışlar.“2006-ci ildə də respublika və beynəlxalq yarışlarda rayon komandalarımız müvəffəqiyyətlə iştirak etmiş və mükafata layiq yerlər tutmuşdur. Sərbəst güləş idman növü üzrə Etibarov Valeh yeniyetmələr arasında I yerə layiq görülmüş və Türkiyədə keçirilən Avropa birinciliyində iştirak etmişdir. Poverlifting idman növü üzrə Musayev Rüstəm Vaqif oğlu və Məmmədov Zəmir Azərbaycan çempionu adına layiq görülmüş və Avropa kubokunda I və II yerləri tutmuşdular.Şahmat idman növü üzrə keçirilən Dünya birinciliyində bir idmançımız Zahidova Əfsanə şahmat məsələlərinin həlli üzrə bürünc medala layiq görülmüşdür “[5, s. 3].

“2007- ci il ölkə başçısının təşəbbüsü ilə “Gənclər ili” elan olunmuşdur. Şamaxı rayonunun gəncləri üçün də ötən il əlamətdar olmuşdur. Belə ki, bədən tərbiyəsi və idman sahəsində bir sıra ugurlar qazanılmışdır. Prezident İlham Əliyevin şəxsən açılışında iştirak etdiyi Olimpiya kompleksi və onun nəzdində fəaliyyət göstərən idman qurğuları uşaqların sağlamlığında mühüm rol oynamışdır. Hal- hazırda burada sərbəst güləş, ağır atletika, üzgüçülük və digər idman növləri də inkişaf etməkdədir. Gənc idmançılar nəinki respublika daxili ,həm də beynəlxalq arenada nümunəvi nəticələr göstərə bilmişlər. Şahmatçı Əfsanə Zahidova şahmat məsələləri və etüdlərinin həlli üzrə dünya çempionatında bürünc medala ,Rüstəm Musayev Tolyatti şəhərində keçirilmiş dünya çempionatında gümüş medala layiq görülmüşlər. “[6].

Azərbaycan Respublikasında 2003-2023-cü illərdə futbolun inkişafına dair Dövlət Proqramı”nın icrasını təmin etmək məqsədi ilə rayonda fəaliyyət göstərən uşaq, gənclər idman məktəblərinin hər ikisində yeni futbol bölmələri açılmış,yeniyetmə və gənclərin futbol idman növünə olan maraqları daha da artırılmışdır. İl ərzində futbol idman növü üzrə idarə,müəssisə və təşkilatlar arasında rayon çempionatı keçirilmiş və qalib gəlmiş komandalar Gənclər və İdman idarəsi tərəfindən müküfatlandırılmışdır.Rayonda fəaliyyət göstərən Şahmat məktəbinin Heydər Əliyev Fondu tərəfindən əsaslı təmiri və yeni

müasir texniki avadanlıqlarla təchiz olunması yeniyetmə və gənclərin şahmata olan maraqlarını daha da artırmışdır. Rayon şahmatçıları respublikada keçirilən müxtəlif yarışlarda müvəffəqiyyətlə çıxış etmişlər.

Rayonda idmanın demək olar ki, bir çox növləri üzrə məşqçilərin də təlimlərə, məşqlərə cəlb edilməsi davam etmişdir. Təcrübəli məşqçilər hər cür idman növü üzrə idmançıların yetişdirilməsində iştirak etmişdir. Bunun nəticəsi olaraq idmanın cüdo, sambo, sərbəst güləş, ağır atletika, poverlifting və digər növləri üzrə gənclər və idman idarəsi Nazirliyin təsdiq etdiyi əsasnaməyə uyğun olaraq rayonda xatirə turnirləri və açıq rayon birinciliklərinin keçirilməsini təşkil etmişdir. Bu turnirlərdə isə idmançıların ugurları dəyərləndirilmişdir.

2006-cı ildə də bədən tərbiyəsi və idmana olan qayğı davam etmiş, bu sahəyə müvafiq xərclər ayrılmışdır. Bunu belə bir rəqəmlərdən də görmək mümkündür ki, "Şamaxı rayon İcra Başçısı yanında Şuranın 15 yanvar 2007-ci il tarixli 01 sayılı Şura iclasının qərarına əsasən I nömrəli əlavədə rayonun 2006-cı il yerli gəlir və xərclərinin illik icrası haqqında məlumatda qeyd olunur ki, bədən tərbiyəsi və idman xərcləri 16360,0 cümlədən icra 13835, icra faizi isə 84,6 faiz olmuşdur" [7, s. 9].

2004-cü ildə Dövlətimizin Başçısı, Milli Olimpiya Komitəsinin Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü və göstərişi ilə Şamaxıda müasir Olimpiya Mərkəzində beynəlxalq və respublika yarışlarının, eləcə də digər ölkə əhəmiyyətli tədbirlərin keçirilməsi üçün hər cür şərait yaradılmışdır. Buna görə də burada respublikanın müxtəlif rayonlarından gələn idmançıların respublika və Beynəlxalq yarışlara qoşulması mümkün olmuşdur. Fərqlənən idmançılar təltif edilmişdir. O cümlədən, Şamaxı idmançıları da müxtəlif idman növləri üzrə Beynəlxalq və Respublika yarışlarında da iştirak edərək mükafata layiq yerlər tutmuşdular. Belə ki, 2012-ci ilin may ayında Rusiya Federasiyasının Soçi şəhərində keçirilən Poverlifting idman növü üzrə Dünya çempionatında idmançımız Musayev Rüstəm Vaqif oğlu çempion adına layiq görülərək qızıl medala sahib olmuşdur. 17-19 iyul 2012-ci il tarixlərində Polşa Respublikasının Katovice şəhərində keçirilən yeniyetmələr arasında sərbəst güləş üzrə Avropa birinciliyində həmyerlimiz Surxayev Ruslan Adil oğlu 50 kq çəki dərəcəsində bütün rəqiblərinə qalib gələrək Avropa birincisi olmuşdur. Sərbəst güləş idman növü üzrə Rusiya Federasiyasının Dağıstan vilayətində yeniyetmələr arasında keçirilən Beynəlxalq turnirdə Qədirlə Məsim Qara oğlu I yerə layiq görülmüşdür. Bundan başqa İsmayılov Məqsəd Mirzə oğlu ağır atletika, Ağayev Nadir Aydın oğlu poverlifting, Səmədov Yunis Səfa oğlu sambo idman növləri üzrə keçirilən respublika birinciliklərinin qalibi olmuşdurlar" [8, s.14].

Bəhs olunan dövrdə Şamaxı rayonunda olan idman qurguları minlərlə uşaq və gənclər tərəfindən istifadə edilmişdir. Belə ki, hələ 2012-ci ildə rayonda 102 idman qurgusu fəaliyyət göstərmişdir. Onlardan 1- 1,5 min və daha çox

yer tutan stadion,1-i isə üzgüçülük hovuzudur. Rayon əhalisinin 15572 nəfəri və ya 16 faizi bədən tərbiyəsi ilə məşğul olur.İdman göstəriciləri bu illər ərzində belə olmuşdur:

İdmanın əsas göstəriciləri (ilin əvvəlinə)

	2003	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Olimpiya kompleksi	1	1	1	1	1	1	1	1
idman qurgularının sayı ,cəmi:	88	94	100	100	100	102	102	102
onlardan:								
Tribunalar1,5 min və daha çox yer tutan stadionlar	1	1	1	1	1	1	1	1
kompleks İdman qurguları								
üzgüçülük hovuzları					1	1	1	1
atıcılıq tirləri	1	1	1	1	1	1	-	-
Bədən tərbiyəsi ilə məşğul olanların sayı,nəfər(il ərzində)	4909	5278	5459	5671	5727	15867	15870	15880

[9,62]

“2015-ci ildə rayon gənclər və idman idarəsi tərəfindən keçirilən 51-dən çox müxtəlif tədbirdə 7005 nəfər gənc ,bədən tərbiyəsi və idman sahəsi üzrə keçirilən 38 yarışlarda 3635 nəfər idmançı iştirak etmişdir. 2012-ci ildə rayon idmançılarından Rüstəm Musayev poverlifting idman növü üzrə keçirilən dünya çempionatında iki dəfə birinci yerə ,Ruslan Surxayev isə sərbəst güləş idman növü üzrə Avropa birinciliyində birinci və dünya birinciliyində iki dəfə ikinci yerə çıxmışdır. Fərid Həmidov sərbəst güləş üzrə yeniyetmələr arasında keçirilən Azərbaycan birinciliyində üçüncü yeri tutmuşdur. Kənd idmançılarının Spartakiadasında isə birinci yerə layiq görülmüşdür” [10, s.22].

2015-ci il də ümumilikdə respublikamızda gənclər və idman sahəsində də əlamətdar bir il kimi yadda qalmışdır. 50 ölkənin iştirakı ilə ölkəmizdə keçirilən ilk Avropa oyunlarında 20 idman növü üzrə 6000 –dən çox idmançı iştirak etmişdir. Bu yarışlarda ölkəmiz 21 qızıl,15 gümüş və 20 bürünc medal olmaqla ,cəmi 56 medal qazanaraq ümumi komanda hesabına Avropa

oyunlarının ikincisi olmuş və bir daha öz qüdrətini və idmana olan qaygısını dünyaya sübut etmişdir. Şamaxı rayonunda da idman sahəsində bir çox işlər həyata keçirilmişdir.

“Şamaxı rayonunda bədən tərbiyəsi və idmanın kütləvililiyini artırmaq məqsədilə məktəbli yeniyetmələr arasında tədris ili ərzində 7 idman növünü əhatə edən spartakiadanın proqramına uyğun olaraq müxtəlif idman növləri üzrə yarışlar keçirilmişdir. 2015-ci il ərzində rayonda yeniyetmə və gənclər arasında sərbəst güləş, cüdo, sambo, ağırliqqaldırma, poverlifting, şahmat və digər idman növləri üzrə müntəzəm olaraq müxtəlif yaş qruplarını əhatə edən rayon birinciliyi və çempionatlar təşkil olunmuş, yarışlarda qalib gəlmiş idmançılar müvafiq diplom və Fəxri fərmanlar təltif olunmuşdur. Rayonun dayaq idman növləri üzrə yığma komandasının tərkibi müəyyənləşdirilmiş və yığma komandanın baş məşqçisi təyin edilmişdir. Ötən il ərzində müxtəlif idman növləri üzrə keçirilən respublika və beynəlxalq yarışlarda da rayon idmançılarımız yaxından iştirak etmiş və yüksək nəticələr əldə etmişlər. Belə ki, Bakı şəhərində keçirilən sambo idman növü üzrə gənclər arasında Azərbaycan birinciliyində Seyidov Mayıl Ədilxan oğlu III yerə, ağır atletika idman növü üzrə kişi və qadınlar arasında Azərbaycan çempionatında Şərifov Elşad Niyaz oğlu III yerə, sərbəst güləş idman növü üzrə gənclər arasında Azərbaycan birinciliyində Qasımov Vaqif Mehman oğlu II yerə, yeniyetmələr arasında ağır atletika idman növü üzrə Azərbaycan birinciliyində Şərifov Elşən Niyaz oğlu və Hüseynov Elməddin Məhəmməd oğlu I yerlər, sambo idman növü üzrə Azərbaycan kubokunda Dəmirov Vahid Mehman oğlu III yerə layiq görülmüşlər. Bakı şəhərində keçirilən Poverlifting və Benc-Press idman növləri üzrə Dünya çempionatında Eynalov Elvin Ərəstun oğlu I yer, Səmədzadə Fərid Mehman oğlu isə II yeri tutmuşlar. Rusiya Federasiyasının Moskva şəhərində keçirilən poverlifting və benc-press idman növü üzrə Eynalov Elvin Ərəstun oğlu I yer, Musayev Rüstəm Vaqif oğlu II yer, Serbiyada keçirilən veteranlar arasında sərbəst güləş idman növü üzrə Dünya çempionatında Quliyev İslam Şeyfur oğlu II yer, Bakı şəhərində keçirilən sambo idman növü üzrə gənclər arasında Bakı şəhərinin açıq birinciliyində Məmmədov İbrahim Caməmməd oğlu III yer, sərbəst güləş idman növü üzrə R.Məmmədbəyovun xatirəsinə həsr olunmuş respublika turnirində Həsənov Ağadəmir Həbib oğlu və Aydəmirzadə Eltac Ceyhun oğlu II yerlərə layiq görülmüşlər. Sambo idman növü üzrə kişilər arasında Bakı şəhərinin açıq çempionatında Dəmirov Vahid Mehman oğlu II yerə, Məmmədov İbrahim Caməmməd oğlu, Ədilov Rəyal Zakir oğlu və Bayramov Ramin Adil oğlu III yerlərə layiq görülmüşlər. ABŞ-da keçirilən Poverlifting idman növü üzrə Dünya çempionatında Musayev Rüstəm Vaqif oğlu qızıl medala sahib olmuşdur.”[11, s. 4].

Prezident İlham Əliyevin həm də bölgələrdə, o cümlədən Şamaxıda da idmana olan diqqət və qaygısının təzahürü olaraq nəinki uşaqlar və

yeniyetmələr arasında turnirlər, yarışlar keçirilmiş, həm də veteran idmançıların da yarışlara qoşulması və uğurlar əldə etməsi üçün şərait yaradılmışdır. Belə ki, “25 oktyabr 2015-ci ildə Sabir qəsəbə tam orta məktəbin müəllimi Quliyev İslam Şeyfur oğlu Veteran güləşçilər arasında Yunanıstanda keçirilən Dünya çempionatında dünya çempionu olmuşdur” [12, s. 8].

“Rayonda yeniyetmə və gənclər üçün fəaliyyət göstərən Uşaq gənclər İdman Məktəbi, idman klubları və digər idman qurğuları ilə yanaşı “Məhsul” KİC-nin Şamaxı rayon şurası da fəaliyyət göstərir. Bu cəmiyyət 1957-ci ildə yaradılmış və hazırda Şamaxı şəhər stadionunun bazasında yerləşir. Burada sərbəst güləş, cüdo, sambo, ağır atletika, futbol, kikkboksinq idman bölmələri üzrə 14 qrup fəaliyyət göstərir. 7 məşqçi işləməklə, 210 nəfər idmançı bu idman növləri ilə məşğul olur. İdman növləri üzrə cəmiyyətin daxili birincilikləri keçirilir. 07-09 oktyabr 2016-cı il tarixlərində Sabirabad rayonunda keçirilmiş Milli Xalq İdman Oyunları üzrə Respublika spartakiadasında Şamaxı rayon komandası tam tərkibdə qaliblər sırasında olmuş 9 idman növü üzrə yüksək nəticə göstərmiş və I yerə layiq görülərək keçici kuboka sahib çıxmışdır. Digər idman növləri üzrə də cəmiyyətin gənc və yeniyetmə idmançıları Respublika birincilikləri və turnirlərdə rayonumuzu layiqincə təmsil etmişlər.

Rayonda fəaliyyət göstərən Uşaq Gənclər İdman Məktəbi Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin strukturuna daxil olmuş, və öz işini Uşaq Gənclər İdman Məktəbinin birtipli əsasnaməsinin tələblərinə uyğun olaraq qurmuşdur. Məktəbdə 2 bölmə üzrə (sərbəst güləş və futbol) 14 qrupda 164 nəfər yeniyetmə və gənc məşğul olur. Hər iki bölmə üzrə təhsilli və təcrübəli məşqçi müəllimlər çalışırlar. 04-07 aprel 2016-cı il tarixlərində Xaçmaz şəhərində keçirilən Yeniyetmələrin X- Respublika Oyunlarının proqramına daxil olan sərbəst güləş idman növü üzrə Respublika birinciliyinin final yarışında idmançılardan Heydərov Mirqamət, Məmmədov Mahir, Əmirov Əlişah, Quliyev Seyfur və Qasımov Fərid I yerə, Nuhov Asim, Hübətov Ədalət və Əmirov Adəm isə II yerə layiq görülərək final yarışında iştirak etmək hüququ qazanıblar. 07-08 may 2016-cı il tarixlərində Qobustan rayonunda 1999-2000-ci il təvəllüdlü yeniyetmələr arasında sərbəst güləş idman növü üzrə respublika birinciliyinin seçmə turunda Cavadzadə Murad, Eyvazov İbrahim I yerə, Kərimov Həmdəm isə II yerə layiq görülmüş və yeniyetmələr arasında

keçiriləcək final yarışında iştirak etmək hüququ qazanmışlar.

15-17 yanvar 2017-ci il tarixlərində Bakı şəhərində keçirilən 2000-2002-ci il təvəllüdlü yeniyetmələr arasında sərbəst güləş idman növü üzrə Müşviq İsayevin xatirəsinə həsr olunmuş Beynəlxalq turnirdə Usublu Şahmurad gümüş medala layiq görülmüşdür.

04-07 aprel 2017-ci il tarixlərində Xaçmaz şəhərində keçirilən yeniyetmələrin XI-Respublika Oyunlarının proqramına daxil olan sərbəst güləş

idman növü üzrə Respublika birinciliyinin zona yarışında 10 nəfər yeniyetmə idmançılar I vəII yerləri tutaraq 27-30 aprel 2017-ci il tarixlərində Balakən rayonunda keçiriləcək respublika birinciliyinin final yarışlarında iştirak etmək hüququ qazanmışlar.

Şamaxı Uşaq Gənclər Şahmat məktəbi qədim Şamaxının ən görkəmli yerində yerləşir. Burada yetişən şahmatçılar respublika üzrə keçirilən şahmat yarışlarında daim fənqlənmiş və müvafiq yerlər ,mükafatlar qazanmışlar. Təsadüfi deyildir ki, respublikada fəaliyyət göstərən 66 şahmat məktəbləri arasında Şamaxı şahmatçıları da öz nəticələri ilə seçilmişdir. Belə ki, 14-22 fevral 2016-cı il tarixlərində Balakən rayonunda “Təhsil” RİM-nin Respublika birinciliyinin zona yarışında iştirak etmiş idmançılarımızın hər biri yaş qruplarında mükafata layiq yerlər tutmuşlar. 14-17 mart 2017-ci il tarixlərində Şamaxı Uşaq Gənclər Şahmat məktəbində ənənəvi “Novruz turniri” rayon birinciliyi-təsnifat turniri keçirilmişdir. Turnirdə 154 məktəbli şahmatçı iştirak etmişdir. Yüksək idman mübarizəsində keçən bu yarışda 6 nəfər I dərəcə, 21 nəfər II dərəcə, 36 nəfər isə III dərəcə normativləri yerinə yetirmişlər [13, s. 6].

Şamaxıdan olan idmançılar il boyu keçirilən yarışlarda layiqli yerlər tutmuş və təltif olunmuşlar. Belə ki, “ümumilikdə 2017-ci ilin I yarımili ərzində rayon idmançılarımız beynəlxalq yarışlarda respublika birinciliklərində və müxtəlif turnirlərdə 9 qızıl, 11 gümüş və 16 bürünc medal qazanmışlar” [14, s.11].

2017-ci ildə də idmana ayrılan vəsait xeyli çoxaldılmışdır. Belə ki, “Şamaxı rayonunun yerli gəlir və xərclərinin 2017-ci ilin doqquz ayında dürüstləşdirilmiş icrası barədə məlumatda qeyd olunur ki, bədən tərbiyəsi və idman tədbirləri xərcləri planda 35,5, fakt 34,5 97 faiz təşkil edir. [15, s. 5].

Şamaxı rayonunda idmana olan dövlət qayğısı nəticəsində həm də bu sahə ilə məşğul olanların sayının da ildən ilə artmasına və bu prosesin bu gün də davam etməsinə səbəb olmuşdur. Bunu statistik rəqəmlərdən də görmək olar. Belə ki, “əgər 2003-cü ildə bədən tərbiyəsi ilə məşğul olanların sayı il ərzində 4909 nəfər olmuşdusa 2020-ci ildə bu rəqəm 18721-ə çatmışdır. Eləcə də 2020-ci il ərzində idman, bədən tərbiyəsi ilə məşğul olan bu insanlardan 7639-u qadınlar olmuşdur” [16, s.69].

2023-cü ildə idmanın futbol oyunları üzrə də inkişafını daha da yaxşılaşdırmaq məqsədilə bu sahəyə də diqqət və qayğı dövlət tərəfindən artırılmışdır. Bunun nəticəsidir ki, bu sahədə də Şamaxı futbolçularının ugurları çoxalmışdır.

Gənc nəslin sağlam böyüməsi, fəaliyyət sahəsi kimi idmanın daha da inkişaf etdirilməsi hər zaman diqqət mərkəzindədir. Bölgələrimizdə yaradılan idman kompleksləri və qurğuları, idman məktəbləri bu sahənin regionlarda, o cümlədən Şamaxıda da inkişafını göstərir. Bu isə Prezident İlham Əliyevin

idmanla bağlı həyata keçirdiyi düzgün siyasətinin məntiqi nəticəsidir, onun bu sahəyə diqqət və qaygısının bəhrəsidir.

Ədəbiyyat

1. Heydər Əliyev və Şamaxı. Bakı, "Nurlan", 2005.-112s., 9+72 səh.şəkil
2. Şamaxı rayonu İcra Hakimiyyəti Başçısının yanında Şuranın iclas protokolu (№18,30 sentyabr 2004-cü il.)Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şamaxı filialı ,Fond 130,siyahı №.1,iş № 18, vərəq-9
3. Şamaxı rayonu İcra Hakimiyyəti Başçısının yanında Şuranın iclas protokolu (№04,23 fevral 2004-cü il.)Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şamaxı filialı ,Fond 130,siyahı №.4,iş № 115, vərəq-7
4. Şamaxı rayonu İcra Hakimiyyəti Başçısının yanında Şuranın iclas protokolu (№06,30 mart 2005-ci il.)Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şamaxı filialı ,Fond 30,siyahı №.1,iş № 38, vərəq-11
5. Şamaxı rayonu İcra Hakimiyyəti Başçısının yanında Şuranın iclas protokolu (№22,15 noyabr 2007-ci il.)Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şamaxı filialı ,Fond 30,siyahı №.1,iş №115, vərəq-7
6. Səməd Hüseynoglu."Şamaxının yeniləşən ab-havası."Xalq qəzeti,2 mart2008-ci il ,bazar
7. Şamaxı rayonu İcra Hakimiyyəti Başçısının yanında Şuranın iclas protokolu (№01,15 yanvar 2007-ci il .)Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şamaxı filialı ,Fond 30,siyahı №.1,iş № 194, vərəq-10
8. Şamaxı rayonu İcra Hakimiyyəti Başçısının yanında Şuranın iclas protokolu (№18,30 avqust 2012-ci il.)Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şamaxı filialı ,Fond 30,siyahı №.1,iş № 194 vərəq-26
9. Şamaxı rayon statistika idarəsi Şamaxı rayonunun statistik göstəriciləri 2003-2012)Şamaxı, 2012. 74 s .
10. Şamaxı rayonu İcra Hakimiyyəti Başçısının yanında Şuranın iclas protokolu (№04,22 fevral 2013-cü il.Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şamaxı filialı ,Fond 30,siyahı №.1,iş № 228.vərəq-49
11. Şamaxı rayonu İcra Hakimiyyəti Başçısının yanında Şuranın iclas protokolu (№05,26 fevral 2016-cı il.Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şamaxı filialı ,Fond 30,siyahı №.1,iş № 322.vərəq-16
- 12.Şamaxı rayonu İcra Hakimiyyəti Başçısının yanında Şuranın iclas protokolu (№15,12 avqust 2016-cı il.Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şamaxı filialı ,Fond 30,siyahı №.1,iş № 332.vərəq-20
- 13.Şamaxı rayonu İcra Hakimiyyəti Başçısının yanında Şuranın iclas protokolu (№09,12 may 2017-cı il.Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şamaxı filialı ,Fond 30,siyahı №.1,iş № 364.vərəq 19.

14. Şamaxı rayonu İcra Hakimiyyəti Başçısının yanında Şuranın iclas protokolu (№10,19 may 2017-cı il.Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şamaxı filialı ,Fond 30,siyahı №.1,iş № 368.vərəq 28.
- 15.Şamaxı rayonu İcra Hakimiyyəti Başçısının yanında Şuranın iclas protokolu (№20,27 oktyabr 2017-cı il.Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şamaxı filialı ,Fond 30,siyahı №.1,iş № 374.vərəq 18
16. Şamaxı rayonunun 2003-2020-ci illər statistik göstəriciləri. Şamaxı 2021, 81 s.